

آسیب شناسی فقهی قوانین

حضانة

رلفان:

دکتر سیریم اقامی بجستانی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

دکتر محمد رسولی مقدم

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: آقای بجستانی، مریم
عنوان و نام پدیدآور	: آسیب شناسی فقهی قوانین حضانت / مریم آقائی بجستانی، محمد روحانی مقدم.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۵۸۷-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کودکان -- سرپرستی (فقه)
موضوع	: کودکان -- سرپرستی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	: حقوق کودک -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	: کودکان -- ایران -- سرپرستی
شناسه افزوده	: روحانی مقدم، محمد
ردیفی نگ	: BP۱۸۹/۹/۷۱۵ ۱۳۹۴
ه بندی ری	: ۳۹۷/۳۶
شماره شابک	: ۴۱۶۲۰۵۱

هرگونه تکثیر، تلافی یا قرضی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد نقض را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

اسم ناشر فقهی قوانین حضانت

مؤلفان: دکتر مریم آقائی بجستانی - دکتر محمد روحانی مقدم

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۵ - تعداد: ۵۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان وحید نظری و فروردین، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۱۱۰۰۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۵۸۷-۹

ISBN: 978-600-193-587-9

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (متری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	بخش اول: تعریف حضانت
۱۵	فصل اول: معنای لغوی حضانت
۱۷	فصل دوم: معنی اصطلاحی حضانت
۱۷	گفتار اول: حضانت در قرآن و سنت
۱۹	گفتار دوم: حضانت در فقه امامیه
۲۲	گفتار سوم: حضانت در فقه شیعی
۲۳	گفتار چهارم: حضانت در فقه مالکی
۲۴	گفتار پنجم: حضانت در فقه حنفی
۲۴	گفتار ششم: حضانت در فقه مالک
۲۵	گفتار هفتم: حضانت در حقوق موضوعه
۲۹	بخش دوم: ماهیت و قلمرو حضانت
۳۱	فصل اول: ماهیت حضانت
۳۱	گفتار اول: تعریف و تفاوت حکم و حق
۳۱	گفتار دوم: اقوال فقهای شیعه در ماهیت حضانت
۴۷	گفتار سوم: اقوال فقهای عامه
۴۹	گفتار چهارم: بررسی آراء حقوقدانان
۵۲	گفتار پنجم: آسیب شناسی ماده (۱۱۶۸) ق.م.
۵۳	فصل دوم: قلمرو حضانت

۶ □ آسیب شناسی فقهی قوانین حضانت

- گفتار اول: حضانت پیش از دو سالگی ۵۴
- گفتار دوم: حضانت پس از دو سالگی ۶۳
- گفتار سوم: حضانت اطفال غیر طبیعی ۷۴
- بخش سوم: شرایط و موانع حضانت کننده ۹۱
- فصل اول: شرایط حضانت کننده ۹۳
- گفتار اول: شرایط مشترک ۹۴
- گفتار دوم: شرایط ویژه مادر ۱۰۱
- فصل دوم: شرایط صاحبان حضانت ۱۰۵
- گفتار اول: بنحو ۱۰۵
- گفتار دوم: نکر ۱۰۷
- گفتار سوم: ازدواج مادر ۱۱۱
- فصل سوم: از بین رفتن شرایط لازم برای نگهداری ۱۱۹
- گفتار اول: از بین رفتن شرایط پدر ۱۱۹
- گفتار دوم: از بین رفتن شرایط مادر ۱۲۱
- گفتار سوم: بازگشت شرایط ۱۲۳
- نظر دوم: عدم بازگشت ۱۲۷
- گفتار چهارم: آسیب شناسی ماده ۱۱۷۰ ق.م ۱۲۹
- فصل چهارم: فوت یکی از ابوين ۱۳۰
- گفتار اول: فوت مادر ۱۳۰
- گفتار دوم: فوت پدر ۱۳۱
- فصل پنجم: زنده نبودن هیچ یک از پدر و مادر ۱۳۵
- گفتار اول: آرای فقهای امامیه ۱۳۵

فهرست مطالب □ ۷

گفتار دوم: اقوال فقها عامه.....	۱۵۱
گفتار سوم: آسیب شناسی ماده ۱۱۷۱ و ۱۱۷۳ قانون مدنی.....	۱۵۲
گفتار چهارم: آسیب شناسی ماده ۱۱۷۳ ق.م.....	۱۵۳
فصل ششم: مباشرت و استنابت در حضانت.....	۱۵۸
گفتار اول: نظریه جواز مطلق.....	۱۵۸
گفتار دوم: نظریه جواز مشروط.....	۱۶۱
گفتار سوم: آسیب شناسی مواد قانونی.....	۱۶۵
بخش چهارم: آثار حضانت - خاتمه آن.....	۱۶۷
فصل اول: آثار مشروط حضانت.....	۱۶۹
گفتار اول: اجرت حضانت در فقه امامیه و عامه.....	۱۶۹
گفتار دوم: حق ملاقات طفل.....	۱۷۷
فصل دوم: آثار معنوی حضانت.....	۱۸۶
گفتار اول: حق تربیت.....	۱۸۶
گفتار دوم: آسیب شناسی ماده ۱۱۷۸ ق.م.....	۱۹۰
فصل سوم: خاتمه حضانت.....	۱۹۱
گفتار اول: بلوغ.....	۱۹۱
گفتار دوم: رشد.....	۱۹۳
گفتار سوم: حضانت بالغ رشید.....	۱۹۴
منابع و مآخذ.....	۲۰۵

مقدمه

سیاس بی منتها خدای را که اشرف مخلوقات را به زیور عقل آراست و بزرگ گنجینه تعقل را در آدمی به ودیعت نهاد و درود بی کران بر سرور کائنات نه قواعد سعادت بشر را بنا نهاد و راه راست را به او نمایاند و تحیات بسیار بر جانها نیک و که واسطه فیضند و معلمانی راستین .

یکی از مهم ترین مسائل مباحث مربوط به حقوق خانواده، مسأله نگهداری و تربیت اطفال و اداره امور مالی و منوی آنان است؛ آمادگی و قدرت یادگیری انسان در این سنین، توجه به شرب این مسأله را اقتضا می کند. موضوع روایت معروف "العلم فی الصغر كالنقش علی الحجر" را تمام اطفال حقیقتی است که امروزه از نقطه نظر تربیتی اثبات گردیده زیرا طریقه ی که در تربیت اطفال به کار می بریم چه بد و چه خوب یک نوع زمینه انفعال در ذهن او به وجود می آورد که در تمام افعال بعدی او عامل مؤثری خواهد بود.

قانون، همیشه حداقل ممکن را در رعایت حالات افراد رعایت می نماید و غالباً بلکه همیشه، ایده آل های حقوقی انسان را در قلمرو اخلاق به جای می گذارد و در نتیجه نمی تواند کمال مطلوب را مد نظر قرار دهد. اسلام موضوع اطفال توجه خاصی مبذول داشته و سعی نموده است با فرامین آسمانی خود، عواطف انسانی ما را برانگیخته که برای این طبقه بی دفاع، موقعیتی شایسته به وجود بیاورد تا جایی که آیات متعددی درباره اطفال نازل گردیده است.

اهمیت و ضرورت آشنایی با حضانت و صاحبان آن و دیگر احکام مربوطه، از دیدگاه فقه اسلامی با توجه به نقش و کارکرد مهم آنها در جامعه از یک سو و پیشرفت‌های حاصل شده در نظام قضایی کشور و ضرورت ایجاد تغییرات در نگرش‌ها در این زمینه با حفظ مقررات اسلامی از سوی دیگر، مشخص می‌شود که در جهت مرتفع شدن هرچه بهتر مشکلات و خلأهای موجود در قوانین حضانت کودکان راه حل‌هایی ارائه شود. اگر تمام امکانات و مایحتاج ضروری اطفال از قبیل، خوراک، پوشاک و مسکن و نیازهای آموزشی و..... با توجه به شرایط خاص هر کودک فراهم شود، آینده‌ای بس درخشان و سرشار از موفقیت در انتظار آنان است. زیرا اینان آینده سازان جامعه هستند و باید به آنها همیشه و در همه حال توجه نمود و اگر به آنها بها داده نشود و نسبت به مسائل مربوط به نگهداری و تعلیم و تربیت آنها به اعتنا بوده و مهمل رها شوند. برای جامعه نه تنها مفید نخواهد بود. بلکه به شکل مبرر از جامعه شده و امنیت اجتماعی را در معرض نابودی قرار خواهند داد.

قوانین و مقررات بشری همواره در معرض تغییر و تحول است. گذشت زمان غبار کهنگی بر بسیاری از قوانین می‌نشانند. از این رو در مراجع قانونگذار است که هر از چندی، گرد و غبار نشسته بر اثر مرور زمان را از چهره ققررات گذشته زدوده، آنها را با شرایط و نیازهای روز منطبق سازند. علاوه بر این، نوع تغییرات و تحولات اساسی در کشور نیز گاه اقتضاء می‌کند که برخی از قوانین گذشته نسخ شده، مقررات و قوانین تازه‌ای جایگزین آنها گردد. بر این اساس، اصلاح و بازنگری همواره امری لازم و اجتناب ناپذیر است. اما این اصلاح و بازنگری باید در جهت بهبود وضعیت گذشته، رفع نواقص و کاستی‌ها و در نهایت پیشرفت

حقوق کشور باشد. علاوه بر این لزوم تطبیق قوانین و مقررات با اصول و موازین شرعی، ضرورت بازنگری در قوانین سابق را دو چندان کرده است.

تحقیق حاضر با بررسی احکام فقهی مربوط به حضانت با استفاده از آراء فقهای متقدم و متاخر و استفاده از آخرین مطالب ارائه شده در این زمینه از طریق استفتائات با طرح نواقص، اشکالات و ابهامات و خلأهای قوانین حضانت بر آن است به ارائه راه حل و رفع چالش‌های موجود بپردازد.

در پایان لازم است از مدیر محترم انتشارات مجد جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک همکاران محترم و پرتلاش موسسه که با گشاده رویی پذیرای آثار علمی هستند و راه نشر علم و دانش بویژه دانش حقوق گام بر می‌دارند تشکر و قدردانی نمایم امید است خداوند بر توفیقات شان بیفزاید.